

UOHSX00AAMGW

ÚŘAD PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE

ROZHODNUTÍ

Č. j.: ÚOHS-S0128/2017/TS-18512/2017/460/MDo

Brno: 24. 7. 2017

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže ve správním řízení sp. zn. S 128/2017, zahájeném z moci úřední dnem 5. 4. 2017 podle § 46 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, ve spojení s § 7 odst. 1 zákona č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití, ve znění pozdějších předpisů a § 21 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů, jehož účastníkem je společnost **HRUŠKA, spol. s r.o.** se sídlem Na Hrázi 3228/2, Ostrava-Martinov, PSČ 723 00, IČO 190 14 325, vydává v souladu s § 67 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, toto

ROZHODNUTÍ:

I.

Účastníku řízení společnosti HRUŠKA, spol. s r.o. se sídlem Na Hrázi 3228/2, Ostrava-Martinov, PSČ 723 00, IČO 190 14 325, **se ukládá**, aby **splnil závazky**, které navrhl pro odstranění závadného stavu, a to následujícím způsobem:

1. Účastník řízení nejpozději v termínu do 15. 9. 2017 předloží dodavatelům, se kterými dosud měl uzavřený smluvní vztah nikoliv v písemné podobě, návrh smlouvy v písemné podobě.

2. Účastník řízení bude trvat na uzavření smluvních vztahů se svými dodavateli pouze v písemné podobě.
3. Účastník řízení nebude přijímat dodávky dodavatelů, pokud s nimi nebude mít uzavřen smluvní vztah v písemné podobě.
4. Účastník řízení u již uzavřených smluvních vztahů s dodavateli zajistí nejpozději ke dni 15. 9. 2017 zrušení ustanovení odporujícího § 4 odst. 1, 2 písm. a) zákona č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití, ve znění pozdějších předpisů a v případě nesoučinnosti ze strany dodavatelů bude účastník řízení jednostranně deklarovat, že ustanovení smluvních vztahů s dodavateli odporující § 4 odst. 1, 2 písm. a) zákona č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití, ve znění pozdějších předpisů, bude účastník řízení považovat za nicotné.
5. Účastník řízení v nově uzavíraných smluvních vztazích s dodavateli bude respektovat zákon č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití, ve znění pozdějších předpisů, a to včetně ustanovení § 4 odst. 1, 2 písm. a) zákona č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití, ve znění pozdějších předpisů a zajistí tak dodržení ustanovení § 4 odst. 1, 2 písm. a) zákona č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití, ve znění pozdějších předpisů v nově uzavíraných smluvních vztazích s dodavateli.

II.

Správní řízení sp. zn. S 128/2017 vedené ve věci možného porušení § 3a zákona č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití, ve znění pozdějších předpisů, kterého se účastník řízení mohl dopustit tím, že

sjednával pro rok 2016 jako odběratel se svými dodavateli působícími na trhu potravin v České republice smlouvy, které neobsahovaly náležitosti uvedené v § 3a písm. e) zákona o významné tržní síle a tím, že v období od 6. 3. 2016 doposud sjednával se svými dodavateli působícími na trhu potravin v České republice smlouvy v jiné než písemné formě,

a § 4 odst.1, 2 zákona č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití, ve znění pozdějších předpisů, kterého se účastník řízení mohl dopustit tím, že

v rámci kupních smluv pro rok 2016 sjednával jako odběratel se svými dodavateli působícími na trhu potravin v České republice smlouvy, jejichž součástí bylo ustanovení, dle kterého byl dodavatel oprávněn pohledávku za odběratelem jednostranně započíst, postoupit na 3. osobu, zastavit popř. jinak zatížit pouze s předchozím písemným souhlasem odběratele, přičemž pro případ porušení uvedeného ujednání bylo ve smlouvách stanoveno, že právní jednání učiněné v rozporu s tímto smluvním ujednáním je neplatné, a dále byla ve smlouvách pro případ porušení uvedeného

ustanovení stanovená smluvní pokuta ve výši 30 % z jednostranně započtené, postoupené, zastavené či jinak zatížené pohledávky,

jehož účastníkem je společnost HRUŠKA, spol. s r. o. se sídlem Na Hrázi 3228/2, Ostrava-Martinov, PSČ 723 00, IČO 190 14 325, se v souladu s § 6 odst. 2 téhož zákona **zastavuje**.

III.

Účastníku řízení společnosti Hruška spol. s r. o. se ukládá, aby nejpozději **do 30. 11. 2017 informoval** Úřad o plnění svých závazků, zejména aby Úřad informoval o používaných úpravách smluvních klauzulí vztahujících se k přijatým závazkům.

ODŮVODNĚNÍ

I. Zahájení řízení a dosavadní průběh správního řízení

1. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „**Úřad**“) zahájil z moci úřední správní řízení sp. zn. S 128/2017 dnem 5. 4. 2017, kdy bylo účastníkovi řízení v souladu s § 46 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále též „**správní řád**“), ve spojení s § 7 odst. 1 zákona č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití (dále jen „**zákon**“ nebo „**zákon o významné tržní síle**“) a § 21 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o ochraně hospodářské soutěže**“), doručeno Oznámení o zahájení řízení ze dne 4. 4. 2017 (dále též „**oznámení o zahájení řízení**“).
2. Účastníkem řízení je společnost HRUŠKA, spol. s r.o. se sídlem Na Hrázi 3228/2, Ostrava-Martinov, PSČ 723 00, IČO 190 14 325.
3. Správní řízení bylo zahájeno na základě informací a podkladů zjištěných před jeho zahájením v rámci sektorového šetření chování obchodních řetězců po novele zákona sp. zn. P 803/2016 a na základě podkladů zjištěných v rámci předběžného šetření sp. zn. P 1801/2016.
4. Předmět správního řízení byl v oznámení o zahájení správního řízení vymezen jako jednání účastníka řízení, který se mohl dopustit možného porušení ustanovení § 3a zákona o významné tržní síle tím, že *sjednával pro rok 2016 jako odběratel se svými dodavateli působícími na trhu potravin v České republice smlouvy, které neobsahovaly náležitosti uvedené v § 3a písm. e) zákona o významné tržní síle a tím, že v období od 6. 3. 2016 doposud sjednával se svými dodavateli působícími na trhu potravin v České republice smlouvy v jiné než písemné formě, čímž se mohl dopustit správního deliktu dle § 8 odst. 1 písm. d) zákona, a dále jako jednání účastníka řízení, který se mohl dopustit porušení ustanovení § 4 odst. 1, 2 písm. a) zákona o významné tržní síle tím, že v rámci kupních smluv pro rok 2016 sjednával jako odběratel se svými dodavateli působícími na trhu potravin v České republice*

smlouvy, jejichž součástí bylo ustanovení, dle kterého byl dodavatel oprávněn pohledávku za odběratelem jednostranně započíst, postoupit na 3. osobu, zastavit popř. jinak zatížit pouze s předchozím písemným souhlasem odběratele, přičemž pro případ porušení uvedeného ujednání bylo ve smlouvách stanoveno, že právní jednání učiněné v rozporu s tímto smluvním ujednáním je neplatné, a dále byla ve smlouvách pro případ porušení uvedeného ustanovení stanovena smluvní pokuta ve výši 30 % z jednostranně započtené, postoupené, zastavené či jinak zatížené pohledávky, čímž se účastník řízení mohl dopustit správního deliktu dle § 8 odst. 1 písm. a) zákona.

5. V rámci předběžného šetření před zahájením správního řízení a během správního řízení si Úřad vyžádal podklady a informace od dodavatelů působících na trhu nákupu potravin za účelem jejich dalšího prodeje, od účastníka řízení a od osoby tvořící s ním jeden konsolidační celek. Proběhlo též ústní jednání s účastníkem řízení. Úřad rovněž vycházel z veřejně dostupných informací a z informací mu známých z předchozí úřední činnosti.
6. V rámci správního řízení si Úřad zjišťoval od některých dodavatelů účastníka řízení údaje o aplikaci ustanovení smluv uzavíraných mezi společnostmi Hruška jejími dodavateli zemědělských a potravinářských výrobků.
7. Úřad v průběhu správního řízení účastníkovi řízení sdělil, že klauzule obsažená ve smlouvách s dodavateli, která je předmětem správního řízení vzbuzuje obavy Úřadu z možného porušení zákona o významné tržní síle společností Hruška, a to konkrétně § 3a písm. e) zákona a § 4 odst. 1, 2 písm. a) zákona a jeho praxe uzavírání smluv vzbuzuje obavy z možného porušení § 3a zákona.
8. Úřad dne 20. 4. 2017 obdržel od účastníka řízení přípis obsahující návrh závazku k odstranění závadného stavu ve smyslu § 6 odst. 2 zákona. V reakci na tento návrh nařídil Úřad podle § 49 odst. 1 zákona č. 500/2004 správního řádu, ve znění pozdějších předpisů, ústní jednání ve věci, které se konalo dne 22. 5. 2017. Předmětem ústního jednání bylo projednání závazků navržených účastníkem řízení
9. Účastník řízení v uvedeném přípise ze dne 20. 4. 2017 k předmětu řízení uvedl, že v souvislosti s novelou č. 50/2016 Sb., kterou byl s účinností od 6. 3. 2016 novelizován zákon o významné tržní síle vyvinul značné úsilí přizpůsobit se novelizovanému zákonu. Dále uvedl, že smluvní klauzuli omezující možnosti postoupení pohledávek smluvních partnerů účastníka řízení sjednával před nabytím účinnosti novely zákona o významné tržní síle č. 50/2016 Sb., a to z toho důvodu, že jeho smluvní partneři v minulosti postupovali své pohledávky na třetí osoby (včetně pohledávek sporných či ještě nesplatných), čímž byl účastník řízení poškozen, neboť v těchto případech nebyli jeho dodavatelé ochotni vstřícně řešit reklamaci vad či množství jemu dodávaného zboží. Účastník řízení k tomu dodal, že s dodavateli, kteří tuto smluvní klauzuli odmítli, byly uzavřeny smlouvy bez této smluvní klauzule, a s dodavateli, kteří trvali na tom, aby omezení postoupení pohledávek platilo recipročně i na pohledávky účastníka řízení, byly smlouvy uzavřeny v takto pozměněném znění. Tyto své závěry zopakoval rovněž v přípisu ze dne 13. 6. 2017, kterým byly navrženy závazky k odstranění závadného stavu ve znění, v jakém byly přijaty v tomto rozhodnutí.

10. V rámci ústního jednání konaného dne 22. 5. 2017 účastník řízení k předmětu řízení mimo jiné uvedl, že sjednávání telefonických objednávek již účastník řízení vůbec neuplatňuje a že smluvní klauzule omezující postoupení pohledávek nebyla účastníkem řízení aplikována, leda v případě neproplacení vratek, účastník řízení tuto klauzuli zavedl, aby se vyhnul problematickým praktikám svých dodavatelů. Úřad k návrhu závazků ve znění ze dne 20. 4. 2017 účastníku řízení sdělil, že takto navržené závazky nemohou být dostačující k odstranění závadného stavu, neboť se vztahují pouze na vytýkané porušení § 3a zákona, nikoliv však na vytýkané porušení § 4 odst. 1, 2 zákona, tedy zneužití významné tržní síly.
11. Úřad dne 13. 6. 2017 obdržel od účastníka řízení přípis obsahující upřesněný návrh závazků k odstranění závadného stavu (dále též „**návrh závazků**“) ve smyslu § 6 odst. 2 zákona o významné tržní síle.
12. V reakci na návrh závazků ze dne 13. 6. Úřad účastníku řízení dopisem ze dne 26. 6. 2017 sdělil, že takto navržené závazky považuje za dostatečné k nápravě závadného stavu.
13. Úřad v tomto směru podotýká, že právní hodnocení jednání účastníka řízení, které bylo v Oznámení o zahájení řízení vymezeno jako možné porušení zákona o významné tržní síle, provedl v tomto rozhodnutí pouze v otázce naplnění podmínek pro přijetí závazků ve smyslu § 6 odst. 3 zákona o významné tržní síle.

II. **Charakteristika účastníka řízení**

14. Účastník řízení společnost Hruška byl zapsán do obchodního rejstříku vedeného Krajským soudem v Ostravě, oddíl C, vložka 801 dne 30. 5. 1991. Předmětem podnikání účastníka řízení uvedeným v obchodním rejstříku je mimo jiné hostinská činnost, řeznictví a uzenářství, výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona, prodej kvasného lihu, konzumního lihu a lihovin, a dále pekařství, cukrářství. Účastník řízení provozuje na území České republiky síť prodejen se smíšeným zbožím.
15. Úřad vyhodnotil, že účastník řízení naplňuje definici odběratele ve smyslu § 2 písm. b) zákona, neboť účastník řízení je podnikatelem, který nakupuje potraviny za účelem jejich dalšího prodeje.

III. **Zjištěné skutečnosti**

16. Na základě informací a podkladů shromážděných ve správním spise, zejména informací, které obdržel od účastníka řízení na základě žádostí o poskytnutí informací a podkladů adresovaných dodavatelům zemědělských a potravinářských výrobků, Úřad níže shrnuje svá skutková zjištění.

17. Dle svého vyjádření zasláného Úřadu v rámci sektorového šetření sp. zn. P 803/2016 uzavíral účastník řízení některé smlouvy se svými dodavateli potravin telefonicky, a to konkrétně objednávky operativních závozů čerstvých potravin.¹
18. Přílohou uvedeného vyjádření účastníka řízení byla rovněž vzorová „Smlouva o dodacích a rámcových podmínkách“ mezi účastníkem řízení a jeho dodavatelem. Součástí této vzorové smlouvy bylo v čl. III. mimo jiné ustanovení následujícího znění: „Dodavatel je oprávněn pohledávku za odběratelem jednostranně započíst postoupit na 3. osobu, zastavit popř. jinak zatížit pouze s předchozím písemným souhlasem odběratele. Právní úkony učiněné v rozporu s tímto ustanovením jsou neplatné. Pro případ porušení tohoto ustanovení je dodavatel povinen uhradit odběrateli smluvní pokutu ve výši 30% z hodnoty jednostranně započtené, postoupené, zastavené či jinak zatížené pohledávky. Zaplacení smluvní pokuty nemá vliv na vzniklou neplatnost právního úkonu učiněného v rozporu s tímto ustanovením.“² Obdobné ustanovení bylo obsaženo rovněž ve vzorové kupní smlouvě, která tvořila další přílohu vyjádření společnosti Hruška, s tím rozdílem, že slovo „dodavatel“ bylo nahrazeno slovem „prodávající“ a slovo „odběratel“ slovem „kupující.“³
19. Úřad si v rámci správního řízení vyžádal dopisem ze dne 22. 5. 2017 podle § 21e odst. 2 zákona o ochraně hospodářské soutěže informace a podklady od dodavatelů působících na relevantním trhu.⁴ Uvedená žádost byla zaslána 30 dodavatelům. V rámci správního řízení S 128/2017 byly v uvedené žádosti vyžadovány informace týkající se sjednávání a aplikace klauzule uvedené v bodě 18. tohoto rozhodnutí.
20. Z 29 odpovědí, které Úřad obdržel ke dni vydání tohoto rozhodnutí, převážná většina z oslovených dodavatelů uvedla, že se společností Hruška uzavírala před účinností novely č. 50/2016 Sb. zákona o významné tržní síle smlouvy, jejichž součástí byla i klauzule uvedené v bodě 18. tohoto rozhodnutí. Část oslovených dodavatelů uvedla, že uzavírání takovýchto smluv pokračovalo i po nabytí účinnosti novely č. 50/2016 Sb. Z odpovědí, které Úřad obdržel na uvedenou výzvu, vyplynulo, že u smluvní klauzule, ve které Úřad spatřuje zneužití významné tržní síly, byť účastníkem řízení sjednávána, nebyla zaznamenána taková její aplikace, která by spočívala v uplatnění smluvní pokuty ve výši 30 % ze strany účastníka řízení. Dva dodavatelé uvedli, že tato smluvní klauzule byla formulována recipročně tak, že se vztahovala i na pohledávky účastníka řízení vůči nim. Jeden dodavatel ovšem uvedl, že samotná existence této klauzule pro něj znamenala nemožnost realizovat odprodej pohledávek za účastníkem řízení faktoringové společnosti. Další dodavatel uvedl, že i když měl uvedenou smluvní klauzuli sjednanou se společností Hruška v pozměněném znění tak, že její součástí nebylo ustanovení zakotvující výše uvedenou 30% pokutu, omezovala její tato klauzule tím, že nemohl realizovat odprodej pohledávek za účastníkem řízení faktoringové společnosti.

¹ Spis sp. zn. S 128/2017 č. I. 13

² Spis sp. zn. S 128/2017 č. I. 15

³ Spis sp. zn. S 128/2017 č. I. 17-18

⁴ Spis sp. zn. S 128/2017 č. I. 13

21. Nad rámec informací vyžadovaných Úřadem někteří dodavatelé k otázce dispozice s pohledávkami v rámci svých smluvních vztahů s účastníkem řízení uvedli, že účastník řízení si vůči nim započítával pouze běžné pohledávky z obchodního styku.

IV. **Aplikace právních norem**

22. Před započítáním posouzení závazků navržených účastníkem řízení a podrobnějším zdůvodněním výrokové části, se Úřad zabýval tím, jaké znění hmotně právních i procesních předpisů je pro toto správní řízení relevantní.

23. V průběhu správního řízení nabyt dne 1. 7. 2017 účinnosti zákon č. 250/2016 o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (dále jen „**zákon o odpovědnosti za přestupky**“). Téhož dne rovněž nabyla účinnosti novela zákona o významné tržní síle provedená zákonem č. 104/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů (zákon o kybernetické bezpečnosti), a některé další zákony, a novela zákona o významné tržní síle provedená zákonem č. 183/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákona o některých přestupcích.

24. Podle § 112 odst. 4 zákona o odpovědnosti za přestupky se na přestupky a dosavadní jiné správní delikty, s výjimkou disciplinárních deliktů, ode dne nabytí účinnosti zákona o odpovědnosti za přestupky hledí jako na přestupky podle tohoto zákona. Odpovědnost za přestupky a dosavadní jiné správní delikty, s výjimkou disciplinárních deliktů, se posoudí podle dosavadních zákonů, pokud k jednání zakládajícímu odpovědnost došlo přede dnem nabytí účinnosti zákona o odpovědnosti za přestupky; podle tohoto zákona se posoudí jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější. Toto přechodné ustanovení odpovídá dikci čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod, vyhlášené usnesením Předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. jako součást ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 662/1998 Sb., dle kterého platí, že *„(t)restnost činu se posuzuje a trest se ukládá podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán. Pozdějšího zákona se použije, jestliže je to pro pachatele příznivější.“*

25. K této problematice Úřad uvádí, že novelizace zákona o významné tržní síle není pro účastníka řízení příznivější právní úpravou, neboť rozsah povinnosti odběratele s významnou tržní silou zdržet se zneužívání své významné tržní síly, i rozsah povinností dle § 3a zákona o významné tržní síle nedoznal v rámci novelizace zákona o významné tržní síle dle názoru Úřadu žádných změn.

26. K otázce případné příznivosti pozdější úpravy Úřad dodává, že úprava institutu závazků v zákoně o významné tržní síle nedoznala ve znění po 1. 7. 2017 žádných změn. K otázce vlivu zákona o odpovědnosti za přestupky na rozhodnutí o závazcích navržených účastníkem řízení Úřad uvádí, že institut závazků k odstranění závadného stavu je jedním z institutů soutěžního práva sloužící k alternativnímu, nikoliv sankčnímu výsledku soutěžně správních řízení. I zákon o odpovědnosti za přestupky obsahuje ustanovení upravující obdobné instituty, a to

konkrétně v ustanovení § 42 a 43 zákona o odpovědnosti za přestupky. Vzhledem tomu, že právní předpisy soutěžního práva obsahují speciální instituty vedoucí k ukončení řízení bez uložení pokuty nebo k jejímu zmírnění, jsou ustanovení § 42 a § 43 zákona o odpovědnosti za přestupky dle § 9 odst. 8 zákona o významné tržní síle ve znění účinném od 1. 7. 2017 vyloučeny z aplikace v řízeních dle zákona o významné tržní síle. Právní úprava účinná od 1. 7. 2017 tedy není dle názoru Úřadu pro účastníka řízení ani v této rovině příznivější.

27. Úřad se dále zabýval procesně právními normami, podle kterých má být v řízení postupováno. Podle § 112 odst. 4 zákona o odpovědnosti za přestupky se zahájena řízení o přestupku nebo jiném správním deliktu, s výjimkou řízení o disciplinárním deliktu, která nebyla pravomocně skončena přede dnem nabytí účinnosti zákona o odpovědnosti za přestupky, dokončí podle dosavadních zákonů. Vzhledem k tomu, že správní řízení sp. zn. S 128/2017 bylo zahájeno dnem 5. 4 2017, tedy před nabytím účinnosti nové právní úpravy, dokončí se správní řízení sp. zn. S 128/2017 podle procesních norem platných do 30. 6. 2017.
28. Právní úprava účinná od 1. 7. 2017 tedy posuzována jako celek pro účastníka řízení neskýtá příznivější výsledek než právo dřívější, a proto Úřad posuzoval jednání účastníka řízení dle právní úpravy ve znění do 30. 6. 2017.

v. **Vymezení relevantního trhu**

29. Za účelem správného posouzení jednání účastníka řízení se Úřad zabýval otázkou relevantního trhu, na kterém se projevují účinky jednání účastníka řízení. S ohledem na skutečnost, že zákon o významné tržní síle neobsahuje vlastní definici relevantního trhu, je nutné při jeho vymezení per analogiam legis vycházet z definice dle § 2 odst. 2 zákona o ochraně hospodářské soutěže, která uvádí, že *„relevantním trhem je trh zboží, které je z hlediska jeho charakteristiky, ceny a zamýšleného použití shodné, porovnatelné nebo vzájemně zastupitelné, a to na území, na němž jsou soutěžní podmínky dostatečně homogenní a zřetelně odlišitelné od sousedících území.“* Tato definice naznačuje, že relevantní trh má stránku věcnou, kterou tvoří předmětné zboží a jeho substituty, a stránku geografickou, u níž je třeba vymezit území s dostatečně stejnorodými podmínkami soutěže, jež se dá spolehlivě odlišit od jiných území. Vedle toho bude relevantní trh nutno vždy zkoumat v konkrétním časovém úseku, neboť trhy jako takové se v čase mění.
30. Výše citovanou definici relevantního trhu je ovšem třeba chápat v kontextu specifického účelu zákona o významné tržní síle, v němž relevantní trh ohraničuje prostor pro interakce mezi dodavatelem (subjektem na nabídkové straně trhu) a odběratelem (subjektem na poptávkové straně trhu) v jediném konkrétním ekonomickém odvětví (řetězec přepravování potravin a prodeje, resp. nákupu souvisejících služeb).
31. Věcnou stránku relevantního trhu z velké části předurčuje znění zákona o významné tržní síle. V něm jsou potraviny, popř. zemědělské a potravinářské produkty pojímány jako jeden celek (viz např. dikci § 1 až 3 zákona o významné tržní síle a dále celé označení zákona o významné tržní síle).

32. Představu společného trhu s potravinami lze dovodit také při vymezování trhu s ohledem na definici relevantního trhu dle § 2 odst. 2 zákona o ochraně hospodářské soutěže. Klíčovým aspektem věcné stránky relevantního trhu je zaměnitelnost zboží, která bývá posuzována z hlediska poptávkové strany relevantního trhu, obvykle tedy z pohledu spotřebitele.⁵ V případě zákona o významné tržní síle ovšem stojí na poptávkové straně trhu odběratel potravin, jenž nakupuje zboží za účelem jeho dalšího prodeje. Jsou to proto primárně odběratelovy úvahy o zaměnitelnosti, které je nutno brát v úvahu při určování věcné stránky relevantního trhu.
33. Současná tržní pozice předních odběratelů (maloobchodních řetězců) a její vývoj v posledních dvou dekádách směrem k postupující koncentraci poptávkové strany trhu naznačuje, že účinná strategie, na základě níž odběratel, který je motivován snahou naplnit co nejvhodněji potřeby svých zákazníků, poptává produkty, se odvíjí od představy tzv. one-stop shopu (obchodu „na jednu zastávku“).⁶ One-stop shop může být pojímán jako nespécializovaná prodejna se širokým sortimentem zboží denní potřeby (v České republice se poměrně hojně používá termín smíšené zboží), které společně tvoří obvyklou nákupní tašku běžného zákazníka, jenž pro úsporu času vyhledává danou prodejnu namísto toho, aby obcházel řadu specializovaných prodejen typu masna, ovoce a zelenina apod.
34. Prizmatem odběratele, jenž dále přeprodává zboží, se proto mohou jevit jako zaměnitelné různorodé produkty určené ke konzumaci člověkem. Závisí jen na tom či onom odběrateli, co všechno se rozhodne zařadit do svého sortimentu, aby vhodně naplnil zákaznickou vágní představu o one-stop shopu, a tento zákazník se k němu proto rád vracel. V případě, že určité zboží v takové prodejně nebude k dispozici, lze mít věrohodně za to, že zákazník zvolí určitý substitut z širokého sortimentu potravin, neboť se obvykle nedá očekávat, že by kvůli požadovanému zboží navštívil jinou prodejnu. Jednotliví odběratelé tedy soutěží o své zákazníky skrze nabídku nákupních tašek s potravinami, nikoliv skrze jednotlivé potravinářské produkty.⁷ Zaměnitelnost je tak nutno v kontextu zákona o významné tržní síle chápat jako zaměnitelnost nákupních tašek s potravinami, jejichž dílčí položky se mohou do určité míry lišit.
35. Věcný relevantní trh podle zákona o významné tržní síle představuje trh nákupu široké palety potravin za účelem jejich dalšího prodeje. Na nabídkové straně tohoto trhu se tudíž ocitají dodavatelé potravin, na straně poptávkové pak odběratelé s malo- i velkoformátovými provozovnami odpovídajícími vymezení potravinového one-stop shopu. Do takto vymezeného trhu v rámci poptávkové strany nespádají specializované prodejny a gastroprovozy, protože one-stop shopy jednoduše nejsou. Na druhou stranu ovšem nic nebrání začlenění odběratelů s prodejny typu cash & carry (Makro Cash & Carry ČR, s.r.o.,

⁵ Např. Sdělení Komise o definici relevantního trhu pro účely práva hospodářské soutěže Společenství (97/C 372/03).

⁶ Obdobně Bejček, Josef. 2012. Úprava tzv. významné tržní síly: přirozený krok k ochraně spotřebitele a slabšího, nebo „papírový tygr“ (a škůdce soutěže a spotřebitele)? Bulletin advokacie 7-8/2012. K oblíbenosti one-stop shopů pak viz Ústav zemědělské ekonomiky a informací. 2014. Bulletin ÚZEI – Aktuální vývoj vnitřního obchodu: Shrnutí výsledků studie „Shopping monitor 2014“. Praha: ÚZEI.

⁷ Tuto skutečnost lze dovodit i ze zdrojů, které při analýze nákupních zvyklostí souhrnně pracují se spotřebním košem a jeho velikostí při jednom nákupu. Viz např. Ústav zemědělské ekonomiky a informací. 2014. Bulletin ÚZEI – Aktuální vývoj vnitřního obchodu: Shrnutí výsledků studie „Shopping monitor 2014“. Praha: ÚZEI.

JIP východočeská, a.s. apod.) do relevantního trhu, poněvadž tito odběratelé poptávají od svých dodavatelů velmi podobnou šíři sortimentu jako maloobchodní řetězce, byť jimi nakupované zboží není určeno pro maloobchodní prodej, nýbrž pro prodej podnikatelům.⁸

36. Pokud jde o hledání území se stejnorodými soutěžními podmínkami, tzn. o geografickou stránku relevantního trhu, Úřad jej v tomto případě vymezuje jako území České republiky. K tomu lze na úvod podotknout, že rámec pro hospodářskou soutěž vytváří primárně platná legislativa, která je v případě zákona o významné tržní síle, ale i jiných právních předpisů týkajících se potravin (např. prováděcích vyhlášek k zákonu č. 110/1997 Sb., o potravinách, ve znění pozdějších předpisů⁹), účinná jen v rámci hranic České republiky.¹⁰ Území České republiky je jinak zákonodárcem zmiňováno i při určení stěžejního kritéria existence významné tržní síly v ustanovení § 3 odst. 4 zákona o významné tržní síle, kdy se bere v úvahu obrat za prodej potravin a služeb s tím souvisejících na území České republiky.
37. Nadto je odběrateli poptávané zboží standardizováno pro českého zákazníka, a to jak z hlediska nutnosti naplnit určité zákonné povinnosti (nutnost českých nápisů na zboží, splnění požadavků na to, aby určité zboží mohlo nést nějaký tradiční název), tak i z hlediska spotřebitelských chutí a zvyklostí (velikost balení aj.). V rámci České republiky se tak v potravinových one-stop shopech objevují podobné typy potravin (např. chléb Šumava, sýr Eidam, špekáčky apod.), jejichž typickým spotřebitelem je český zákazník, nikoli zákazník ryze lokální nebo celoevropský.
38. Argumentovat ve prospěch geografického vymezení relevantního trhu jako trhu rozprostírajícího se po celém území České republiky lze rovněž zohledněním sítě prodejen odběratelů, kteří potenciálně disponují významnou tržní silou. Ta pokrývá – jakkoli ne zcela rovnoměrně – území celé republiky. Pro řadu významných odběratelů působících na poptávkové straně trhu je nadto typický centralizovaný systém nakupování pro celé území státu, což bývá umožněno existencí několika málo velkoskladů těchto odběratelů, ale také jednotnou cenovou politikou, jež se u jednotlivých odběratelů napříč vymezeným územím liší spíše mírně. Tomu odpovídá i působnost letákových akcí odběratelů, kteří potenciálně disponují významnou tržní silou¹¹, ale taktéž územní zacílení jiných technik marketingové prezentace (např. televizní reklama zaměřená na celostátní média).
39. Část sortimentu potravin pro další prodej přirozeně získávají odběratelé z dovozu, typicky z jiných členských států Evropské unie. K tomu lze ovšem dodat, že je nutné rozlišovat trh

⁸ K tomu viz i rozsudek Nejvyššího správního soudu 5 Afs 2/2011.

⁹ Viz např. vyhlášku č. 69/2016 Sb., o požadavcích na maso, masné výrobky, produkty rybolovu a akvakultury a výrobky z nich, vejce a výrobky z nich, která upravuje např. to, jak bude v České republice vypadat uzenina s označením špekáček či játrová paštika. Další vyhlášky definující charakteristiky potravin prodávaných na českém trhu se týkají např. mléčných výrobků a tuků (397/2016 Sb.) nebo koření a jiných ochucovadel (398/2016 Sb.).

¹⁰ Pro úplnost lze doplnit, že podle § 1 odst. 2 zákona o významné tržní síle se podle daného zákona posuzuje i zneužití významné tržní síly, které bylo uskutečněno v cizině, pokud jeho účinky nastaly nebo mohou nastat na území České republiky.

¹¹ K ní např. Ústav zemědělské ekonomiky a informací. 2014. Bulletin ÚZEI – Aktuální vývoj vnitřního obchodu: Shrnutí výsledků studie „Shopping monitor 2014“. Praha: ÚZEI. Podle citované studie dostává letáky maloobchodních řetězců 84 % dotazovaných a 69 % respondentů letáky i čte. Podle nabídky letáků pak nakupuje 40 % dotázaných.

dodávek potravin za účelem dalšího prodeje, který z územního hlediska bezesporu může přesahovat hranice České republiky, a proti tomu trh nákupu potravin za účelem dalšího prodeje, který má vzhledem k výše uvedenému výrazně národní charakter.

40. Na základě uvedených indicií tedy Úřad v tomto případě vymezil relevantní trh jako trh nákupu potravin za účelem dalšího prodeje v České republice. Alternativně by šlo v případě zákona o významné tržní síle hovořit i o trhu nákupu potravin za účelem dalšího prodeje a služeb s tím souvisejících v České republice, což by možná ještě lépe reflektovalo dikci vyvratitelné domněnky existence významné tržní síly dle § 3 odst. 4 zákona o významné tržní síle, nicméně explicitní uvedení služeb u věcného relevantního trhu by vzhledem k jejich objemu nemohlo výrazně ovlivnit závěry o (ne)existenci významné tržní síly toho či onoho zkoumaného odběratele, které přináší analýza relevantního trhu, do něhož služby související s prodejem potravin zahrnuté nebudou.¹²
41. Pro úplnost, od takto vymezeného relevantního trhu bude nutné dále odlišovat ještě jiný trh, a to trh maloobchodního prodeje potravin, resp. zboží denní potřeby v České republice.¹³ Na tomto trhu dochází k zásadní proměně pozic: odběratel se zde stává dodavatelem a na poptávkové straně figuruje zákazník, obvykle pak spotřebitel. Ten samozřejmě z hlediska charakteristiky, ceny a zamýšleného použití nebude v jednotlivých položkách potravinářského sortimentu spatřovat ideální substituty, byť např. charakteristika zboží v podobě jeho požitelnosti a účel použití v uspokojení základní lidské potřeby se u všech potravin jeví jako totožný. K tomu lze doplnit, že pro spotřebitele na takto vymezeném maloobchodním trhu těžko půjde zaměnit prodejnu nacházející se např. v Brně za tu v Chebu, a proto lze uvažovat i o lokálnosti daného trhu. Podstatné však je, že tento trh není předmětem zájmu Úřadu v dané věci, neboť k potenciálnímu zneužití významné tržní síly může docházet toliko na trhu nákupu potravin za účelem dalšího prodeje v České republice. Trh maloobchodního prodeje potravin či zboží denní potřeby je tak pouze trhem navazujícím, který sice v určitých ohledech působí na výše vymezený relevantní trh (např. v tom smyslu, že preference spotřebitelů se v určité míře přetavují v preference odběratele potravin), avšak tím se jeho role v analýze tohoto, ale i jiných případů zneužití významné tržní síly v podstatě vyčerpává.¹⁴

¹² Oporou pro tento argument mohou být např. údaje z veřejně dostupných účetních závěrek odběratelů, kteří potenciálně disponují významnou tržní silou (velkých obchodních řetězců). Výkaz zisku a ztráty automaticky člení celkové tržby na tržby za prodej zboží a tržby za prodej vlastních výrobků a služeb, přičemž např. u účastníka řízení tvořila za rok 2015 prvně jmenovaná kategorie okolo 95 % z celkové hodnoty tržeb.

¹³ Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu 5 Afs 2/2011.

¹⁴ Některá dřívější rozhodnutí Úřadu (např. č. j. ÚOHS-S405/2014/KS-13608/2014/840/RPI), ale i Evropské komise (M.1221 *REWE/Meinl* či M.5047 *REWE/ADEG*) v rámci práva hospodářské soutěže měla tendenci vymezovat jednotlivé dílčí relevantní trhy, např. 1. chléb a pečivo, 2. mléčné výrobky, 3. nealkoholické nápoje, 4. horké nápoje, 5. sladkosti, 6. základní potraviny, 7. kojenecká výživa, 8. krmiva pro zvířata, 9. hygienické a kosmetické výrobky, 10. prací, mycí a čisticí prostředky, 11. maso a uzeniny, 12. drůbež a vejce, 13. čerstvé ovoce a zelenina, 14. pivo, 15. víno a likéry, 16. zavařeniny, 17. mražené zboží, 18. ostatní drogistické zboží a 19. ostatní nepotravinářské výrobky. Bez ohledu na to, že položky č. 8, 9, 10, 18 a 19 do trhu potravin vzhledem k obsahu Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 řadit nelze, je třeba upozornit zejména na ten fakt, že daná rozhodnutí zkoumala trh maloobchodního prodeje zboží denní potřeby spotřebitelům, nikoli trh nákupu potravin za účelem dalšího prodeje.

42. Z hlediska času je relevantní trh v tomto případě vymezen obdobím let, kdy potenciálně došlo k výše uvedeným správním deliktům a případně kdy trvaly jejich následky. Vymezovat relevantní trh v rámci roční periody vyplývá z dikce § 3 odst. 4 zákona o významné tržní síle, podle něhož je prvotní kritérium existence významné tržní síly, obrat za prodej potravin a služeb s tím souvisejících, hodnoceno v období v délce 12 měsíců. V dalších částech textu se rozebírá jednání účastníka řízení vůči jeho dodavatelům na relevantním trhu v letech 2016 až 2017.
43. Úřad se posléze zabýval otázkou, jaká je celková velikost předmětného relevantního trhu. Z tohoto důvodu se Úřad obrátil na Český statistický úřad s žádostí o informace. Ke zjištění celkové velikosti trhu využil klasifikaci ekonomických činností CZ-NACE. Jestliže se za základní indikátor významné tržní síly dle § 3 zákona o významné tržní síle považuje obrat určitého odběratele, čili tržby (výnosy) za prodej potravin a souvisejících služeb, a nikoliv tedy hodnotově vyjádřená velikost nákupů potravin, jakkoli by to nejspíš bylo smysluplnější¹⁵, pak lze konstatovat, že pro určení tržních podílů v rozčlenění klasifikace CZ-NACE výše vymezenému relevantnímu trhu v zásadě odpovídá celkovým tržbám v odvětví CZ-NACE 47.11 Maloobchod s převahou potravin, nápojů a tabákových výrobků v nespécializovaných prodejnách, samozřejmě pokud budou vyloučeny tržby za prodej tabákových (a případně jiných) výrobků, které nejsou ve smyslu Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002, jímž se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin, potravinami.
44. Český statistický úřad zpracovává předmětná agregovaná data za tržby v odvětví CZ-NACE 47.11 se značným zpožděním. Začátkem dubna 2017, kdy Český statistický úřad zaslal odpověď na žádost Úřadu ohledně celkové velikosti trhu, byla k dispozici toliko data do roku 2014 včetně, nikoliv tedy pro roky 2015 a 2016, které mají být předmětem dalšího zkoumání. Extrapolací dostupných hodnot s využitím lineární regresní funkce nicméně Úřad odhadl, že celkový objem tržeb v předmětném odvětví bude činit přibližně 387 mld. Kč za rok 2015 a 396 mld. Kč za rok 2016.
45. Pokud jde o případnou snahu obesílat všechny odběratele působící na předmětném relevantním trhu se žádostí o detailní rozčlenění jejich tržeb, aby bylo zřejmé, jaký podíl z nich připadá na potraviny a s nimi související služby, lze říct, že by vzhledem k počtu oslovovaných subjektů šlo o postup procesně velmi neefektivní. Úřad při zjišťování části tržeb v odvětví CZ-NACE 47.11, která se netýká tabákových (nepotravinářských) výrobků, využil skutečnosti, že Český statistický úřad zpracovává dostatečně podrobná data o tržbách v odvětví CZ-NACE 47.11 alespoň u podniků s 1000 a více zaměstnanci. Z těchto dat, která jsou dostupná i pro roky 2015 a 2016, vyplývá, že u daného typu podniků tržby

¹⁵ Ačkoliv byl relevantní trh výše vymezen jako trh nákupu potravin za účelem dalšího prodeje v České republice a nikoliv tedy jako trh maloobchodního prodeje potravin v České republice, velikost trhu a tržních podílů Úřad vzhledem k nedostupnosti dat zkoumal skrze tržby za prodeje. V případě zde analyzovaného trhu nicméně odběratelé zboží dále přeproductávají a sami ho nespoteřebávají, a proto bude existovat velmi silná korelace mezi hodnotově vyjádřeným objemem nákupů zboží daného odběratele a hodnotově vyjádřeným objemem prodeje stejného zboží téhož odběratele. Tento fakt připustil i Nejvyšší správní soud v rozsudku 5 Afs 2/2011.

za potravinářské zboží bez tabákových a jiných nepotravinářských výrobků v průměru tvořily 81,48 % (za rok 2010), 81,90 % (2011), 82,02 % (2012), 81,58 % (2013), 81,33 % (2014), 81,36 % (2015) a 80,98 % (2016) z celkových tržeb. Z této řady hodnot je zjevné, že tržby za potravinářské zboží v subkategorii subjektů s více než 1000 zaměstnanci v rámci kategorie CZ-NACE 47.11 stabilně představují okolo 81 % z celkových tržeb těchto subjektů. Budeme-li předpokládat, že obdobný poměr mezi potravinářským a nepotravinářským zbožím se vyskytuje rovněž u ostatních subjektů obsažených v kategorii CZ-NACE 47.11, lze odhadnout, že velikost relevantního trhu hodnocená prostřednictvím tržeb činila v roce 2015 přibližně 315 mld. Kč a v roce 2016 pak šlo zhruba o 321 mld. Kč.

46. V předchozím odstavci uvedené hodnoty celkového objemu relevantního trhu přirozeně nejsou zcela přesné, nicméně mají dle názoru Úřadu dostatečnou vypovídající hodnotu. I v situaci, kdy by byl údaj o celkové velikosti relevantního trhu zjišťován mnohem komplikovanějším způsobem¹⁶, lze věrohodně očekávat, že daná analýza by vedla ke shodným závěrům o (ne)existenci významné tržní síly účastníka řízení jako při zvolení relativně jednoduchého postupu, jenž byl přiblížen v odstavcích výše.

a. Postavení účastníka řízení na relevantním trhu

47. Úřad se následně zabýval otázkou postavení účastníka řízení na relevantním trhu, tedy otázkou, zda se účastník řízení nachází v postavení odběratele s významnou tržní silou ve smyslu § 3 odst. 1 zákona. Za tímto účelem si Úřad vyžádal od účastníka řízení a od osoby tvořící s ním jeden konsolidační celek informace rozhodné pro posouzení naplnění vyvratitelné domněnky existence významné tržní síly ve smyslu § 3 odst. 4 zákona. Dle § 3 odst. 4 písm. a) zákona se má za to, že významnou tržní sílu má odběratel, jehož obrat za prodej potravin a služeb s tím souvisejících na území České republiky přesahuje částku 5 mld. Kč.
48. Z přípisu účastníka řízení ze dne 13. 4. 2017 vyplynulo, že dle kvalifikovaného odhadu účastníka řízení činil jeho obrat za prodej potravin a služeb s tím souvisejících na území České republiky 6 289 494 826,98 Kč za rok 2015 a 5 988 380 873,09 Kč za rok 2016.¹⁷ Z výroční zprávy účastníka řízení plyne, že účetním obdobím účastníka řízení byl v letech 2015 a 2016 kalendářní rok. Vyvratitelná domněnka existence významné tržní síly účastníka řízení je tedy naplněna.
49. Úřad však s ohledem na skutečnost, že účastník řízení navrhl v souladu se zákonem závazek ve prospěch odstranění závadného stavu, ponechal otázku existence či neexistence významné tržní síly účastníka řízení otevřenou a nezabýval se dále možností vyvracení naplněné vyvratitelné domněnky dle § 3 odst. 4 zákona.

¹⁶ Otázkou zůstává, jaká by byla návratnost odpovědí na žádost o informace adresované všem subjektům na relevantním trhu, kterých jsou řádově tisíce. Lze mít za to, že ani tímto složitějším způsobem získávání informací o relevantním trhu by Úřad nedosáhl přesného vyjádření podílu tržeb za prodej potravin a služby s prodejem či nákupem potravin souvisejících na všech tržbách subjektů působících na relevantním trhu.

¹⁷ Srov. č. I. 106 správního spisu

VI. **Možné porušení zákona o významné tržní síle účastníkem řízení**

50. Zákon o významné tržní síle v § 4 odst. 1 stanovuje, že zneužití významné tržní síly je zakázáno. Není tedy zakázána sama existence významné tržní síly odběratele jako takové, ale až jednání naplňující znaky zneužití tohoto postavení. Autonomie vůle odběratele s významnou tržní silou je dále omezena povinnostmi upravenými v § 3a zákona, který stanovuje povinnost sjednávat smlouvy mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem pouze písemně a povinnost sjednávat v těchto smlouvách taxativně uvedené náležitosti.

a. Možné porušení požadavku písemnosti dle § 3a zákona

51. Dle § 3a zákona o významné tržní síle musí být smlouva mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem sjednána písemně. Úřad posoudil skutečnost zjištěnou v rámci tohoto správního řízení z vyjádření společnosti Hruška spočívající v tom, že společnost Hruška uzavírala některé smlouvy se svými dodavateli potravin telefonicky, jako možné porušení ustanovení § 3a zákona o významné tržní síle, neboť dikce § 3a zákona se v části „(s)mouva mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem musí být sjednána písemně“ není v případě telefonického uzavírání smluv naplněna.

b. Možné porušení § 3a písm. e) zákona

52. Dle § 3a písm. e) zákona o významné tržní síle musí smlouva mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem obsahovat též „způsob postoupení pohledávky, který se řídí příslušnými ustanoveními občanského zákona.“¹⁸

53. K povinnosti stanovené odběrateli s významnou tržní silou § 3a písm. e) zákona o významné tržní síle Úřad uvádí, že teleologickým výkladem uvedeného ustanovení dovedl, že k možnému porušení uvedeného ustanovení zákona může dojít v případech, kdy se odběratel s významnou tržní silou ve smlouvě s dodavatelem odchýlí od příslušných, byť dispozitivních ustanovení občanského zákoníku. Úřad připomíná, že účelem zákona o významné tržní síle je ochrana slabšího v dodavatelsko-odběratelských vztazích. Z důvodové zprávy k novele č. 50/2016 Sb. i z dikce takto novelizovaného zákona plyne, že se jedná o ochranu ex post (v podobě ustanovení zákona týkajících se zneužití významné tržní síly) i o ochranu ex ante (v podobě zákonem vyžadovaných smluvních náležitostí).

54. Z charakteru dodavatelsko-odběratelských vztahů vyplývá, že tok peněz v rámci tohoto vztahu směřuje zejména od odběratele k dodavateli. Pokud je uvedený vztah asymetrický tak, že se odběratel nachází v postavení významné tržní síly, pak dodavatel může čelit praktice spočívající v tom, že si odběratel s významnou tržní silou jednostranně započte vůči dodavatelovým pohledávkám z obchodněprávního vztahu své sporné či neexistující pohledávky, čímž je následně snížena výše úhrady vůči dodavateli. V případě, že by dodavatel postoupil své pohledávky na třetí osobu, byla by ztížena výše uvedená praktika

¹⁸ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „občanský zákoník“

odběratele s významnou tržní silou, neboť ve vztahu k postupníkovi by se již nenacházel ve výhodném postavení významné tržní síly. Byť je uvedené jednání zákonodárcem regulováno ex post jako možné porušení zákona o významné tržní síle, neboť uvedeným jednáním by se odběratel s významnou tržní silou mohl dopustit zneužití významné tržní síly ve smyslu § 4 odst. 1 zákona, dovozuje Úřad z dikce ustanovení § 3a písm. e) zákona, že zákonodárce reguluje uvedenou praktiku i ex ante tak, že za všech okolností zachovává dodavateli možnost započítávat si vůči odběrateli s významnou tržní silou pohledávky v rozsahu stanovenými příslušnými, byť dispozitivními ustanoveními občanského zákoníku.

55. Jiný výklad uvedeného ustanovení, kterým by byl § 3a písm. e) zákona vyložen tak, že smlouva mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem musí obsahovat ujednání o postoupení pohledávky, přičemž obsah tohoto smluvního ujednání není z hlediska dodržení povinnosti dle § 3a písm. e) zákona rozhodný, by vedl k absurdním důsledkům. Situace, kdy by ve smlouvě mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem bylo zakotveno ujednání, dle kterého se způsob postoupení pohledávky řídí občanským zákoníkem, se co do svých důsledků pro práva a povinnosti plynoucí ze smlouvy nikterak neliší od situace, kdy by ve smlouvě toto smluvní ujednání zakotveno nebylo – skutečnost, že se způsob postoupení pohledávky řídí občanským zákoníkem, plyne přímo z občanského zákoníku.
56. K otázce porušení ustanovení § 3a zákona o významné tržní síle, které bylo do zákona o významné tržní síle zavedeno novelou č. 50/2016 Sb., Úřad dodává, že čl. II. odst. 2. novely stanovuje pro smlouvy mezi odběratelem s významnou tržní silou, že *„(s)mlouvy vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, které neobsahují náležitosti podle § 3a zákona č. 395/2009 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, uvedou jejich smluvní strany do souladu s § 3a zákona č. 395/2009 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, nejpozději do 3 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona,“* tj. do 6. 6. 2016.
57. Úřad posoudil skutečnost spočívající v tom, že účastník řízení v rámci kupních smluv pro rok 2016 sjednával jako odběratel se svými dodavateli působícími na trhu potravin v České republice smlouvy, jejichž součástí bylo ustanovení, dle kterého byl dodavatel oprávněn pohledávku za odběratelem jednostranně započíst, postoupit na 3. osobu, zastavit popř. jinak zatížit pouze s předchozím písemným souhlasem odběratele, přičemž pro případ porušení uvedeného ujednání bylo ve smlouvách stanoveno, že právní jednání učiněné v rozporu s tímto smluvním ujednáním je neplatné, a dále byla ve smlouvách pro případ porušení uvedeného ustanovení stanovena smluvní pokuta ve výši 30 % z jednostranně započtené, postoupené, zastavené či jinak zatížené pohledávky (případně ustanovení obdobného znění, k tomu viz bod 18. tohoto rozhodnutí), zjištěnou v rámci sektorového šetření sp. zn. P 803/2016 ze vzorové smlouvy, která je přílohou vyjádření společnosti Hruška v rámci uvedeného šetření, a potvrzenou ve vyjádřeních v rámci tohoto řízení oslovených dodavatelů, jako možné porušení § 3a písm. e) zákona o významné tržní síle, neboť uvedené ujednání výrazně omezovalo dodavatele v možnostech postoupení pohledávky ve srovnání s úpravou postoupení pohledávky obsaženou v příslušných ustanoveních občanského zákoníku.

c. Možné porušení § 4 odst. 1,2 písm. a) zákona

58. Jednou ze zákonem demonstrativně upravených forem zneužití významné tržní síly je dle § 4 odst. 2 písm. a) zákona sjednávání nebo uplatňování smluvních podmínek, které vytvářejí výraznou nerovnováhu v právech a povinnostech smluvních stran. Porušením zákona dle uvedeného ustanovení je již samotné sjednávání takovýchto smluvních podmínek.
59. Ze zneužití významné tržní síly spočívajícím ve sjednávání nebo vynuovení nerovnovážných smluvních podmínek ve smyslu § 4 odst. 2 písm. a) zákona je třeba vyčlenit situace, kdy nerovnováha ve smluvním stavu bude mít přímý a nepodmíněný dopad na tok peněz či jiných aktiv od dodavatele k odběrateli s významnou tržní silou. V takovém případě půjde o zneužití významné tržní síly podle ustanovení § 4 odst. 2 písm. b) zákona, dle kterého je zneužitím významné tržní síly sjednávání nebo získávání jakékoli platby či jiného plnění, za které nebyla poskytnuta služba nebo jiné protiplnění, nebo je nepřiměřené hodnotě skutečně poskytnutého protiplnění - toto ustanovení představuje *lex specialis* k § 4 odst. 2 písm. a) zákona.
60. Úřad posoudil skutečnost spočívající v tom, že účastník řízení v rámci kupních smluv pro rok 2016 sjednával jako odběratel se svými dodavateli působícími na trhu potravin v České republice smlouvy, jejichž součástí bylo ustanovení, dle kterého byl dodavatel oprávněn pohledávku za odběratelem jednostranně započíst, postoupit na 3. osobu, zastavit popř. jinak zatížit pouze s předchozím písemným souhlasem odběratele, přičemž pro případ porušení uvedeného ujednání bylo ve smlouvách stanoveno, že právní jednání učiněné v rozporu s tímto smluvním ujednáním je neplatné, a dále byla ve smlouvách pro případ porušení uvedeného ustanovení stanovena smluvní pokuta ve výši 30 % z jednostranně započtené, postoupené, zastavené či jinak zatížené pohledávky (případně ustanovení obdobného znění, k tomu viz bod 18. tohoto rozhodnutí), zjištěnou v rámci sektorového šetření sp. zn. P 803/2016 ze vzorové smlouvy, která je přílohou vyjádření společnosti Hruška v rámci uvedeného šetření, a potvrzenou ve vyjádřeních v rámci tohoto řízení oslovených dodavatelů, jako možné porušení § 4 odst. 1,2 písm. a) zákona o významné tržní síle, neboť v důsledku uvedeného smluvního ujednání se účastník řízení nacházel ve smluvních vztazích se svými dodavateli co do práv a povinností v jednostranně výhodném postavení, které plynulo z toho, že dodavatel (protistrana účastníka řízení) byl v možnostech dispozice se svými pohledávkami značně omezen, přičemž účastník řízení takto omezen nebyl a pro případ porušení uvedeného smluvního ujednání byla sjednána smluvní pokuta v citelné výši a zároveň byla v uvedeném ujednání deklarována neplatnost právního jednání, které by bylo v rozporu s uvedeným ujednáním.

VII. Posuzovaný návrh závazků ze strany účastníka řízení

61. Úřad obdržel dne 13. 6. 2017 od účastníka řízení přípis obsahující návrh závazků ve smyslu § 6 odst. 2 zákona. Závazky navržené účastníkem řízení formulované v tomto přípise byly následujícího znění:

- a. Účastník řízení nejpozději v termínu do 15. 9. 2017 předloží dodavatelům, se kterými dosud měl uzavřený smluvní vztah nikoliv v písemné podobě, návrh smlouvy v písemné podobě.
- b. Účastník řízení bude trvat na uzavření smluvních vztahů se svými dodavateli pouze v písemné podobě.
- c. Účastník řízení nebude přijímat dodávky dodavatelů, pokud s nimi nebude mít uzavřen smluvní vztah v písemné podobě.
- d. Účastník řízení u již uzavřených smluvních vztahů s dodavateli zajistí nejpozději ke dni 15. 9. 2017 zrušení ustanovení odporujícího § 4 odst. 1, 2 písm. a) zákona a v případě nesoučinnosti ze strany dodavatelů bude účastník řízení jednostranně deklarovat, že ustanovení smluvních vztahů s dodavateli odporující § 4 odst. 1, 2 písm. a) zákona bude účastník řízení považovat za nicotné.
- e. Účastník řízení v nově uzavíraných smluvních vztazích s dodavateli bude respektovat zákon, a to včetně ustanovení § 4 odst. 1, 2 písm. a) zákona a zajistí tak dodržení ustanovení § 4 odst. 1, 2 písm. a) zákona v nově uzavíraných smluvních vztazích s dodavateli.

VIII. Posouzení navržených závazků

62. Závazky, které účastník řízení navrhne Úřadu k odstranění závadného stavu ve smyslu § 6 odst. 2 zákona, Úřad přijme pouze v případě, že jsou kumulativně naplněny následující podmínky:
 - a. návrh závazků byl Úřadu doručen ve lhůtě do 15 dnů ode dne doručení sdělení výhrad,
 - b. přijetím závazků se odstraní závadný stav a
 - c. zneužití významné tržní síly nebylo Úřadem kvalifikováno jako závažné.
63. Ačkoliv zákon o významné tržní síle uvádí možnost přijetí závazků k odstranění závadného stavu jako alternativu k rozhodnutí ve věci zneužití významné tržní síly, je dle názoru Úřadu nutno logickým výkladem daného ustanovení dovodit, že možnost přijetí závazků se vztahuje i na nesjednání povinné náležitosti dle § 3a zákona. Je-li dána možnost přijetí závazků u typově závažnějšího správního deliktu, tedy zneužití významné tržní síly, pak tím spíše musí být tato možnost dána u typově méně závažného správního deliktu, tedy porušení § 3a zákona.
64. V případě, že uvedené podmínky naplněny nejsou, pak Úřadu nezbyde než shledat navržené závazky nedostatečnými, písemně to sdělit účastníku řízení a pokračovat v řízení (§ 6 odst. 2 věta třetí zákona o významné tržní síle).

a. Včasnost návrhu

65. Včasnost návrhu je dána, jsou-li Úřadu závazky doručeny ve lhůtě 15 dnů od doručení sdělení výhrad účastníku řízení. Vzhledem k tomu, že účastník řízení navrhl Úřadu závazky ještě před vydáním sdělení výhrad, uvedená lhůta ještě ani nezačala běžet, a návrh závazků je tedy včasný.

b. Závažnost zneužití významné tržní síly

66. Dle § 6 odst. 2 zákona o významné tržní síle může Úřad přijmout navržené závazky pouze v případě, že zneužití významné tržní síly nebylo Úřadem kvalifikováno jako závažné.
67. Posouzení, zda zneužití významné tržní síly je závažné či nikoliv, z povahy věci Úřad nemůže provést v situaci, kdy jsou posuzovány závazky ve věci jiného porušení zákona o významné tržní síle nežli zneužití významné tržní síly ve smyslu § 4 odst. 1 zákona. Jednání, které by představovalo pouze porušení § 3a zákona o významné tržní síle, a nikoliv zneužití významné tržní síly, tedy tím spíše nemůže být hodnoceno jako závažné zneužití významné tržní síly.
68. Pojem závažné zneužití významné tržní síly zákon blíže nespecifikuje, naplnění uvedeného pojmu může ale vyplynout obecně z míry dotčení veřejného zájmu, který zákon o významné tržní síle chrání, a to zejména z charakteru vytýkaného jednání účastníka řízení, újmy způsobené vytýkaným jednáním, z rozsahu postižených odběratelů, délky trvání vytýkaného jednání a reálných možností uvedení dodavatelsko-odběratelských vztahů do stavu, který by existoval, pokud by ke zneužití významné tržní síly nedošlo.
69. K závažnému zneužití významné tržní síly dochází zejména tehdy, pokud zneužití významné tržní síly vedlo k eliminaci dotčených dodavatelů z trhu maloobchodního prodeje potravin nebo pokud by zneužitím významné tržní síly došlo k dlouhodobému pokřivení dodavatelsko-odběratelských vztahů.
70. Vzhledem k tomu, že možné porušení požadavku písemnosti ve smyslu § 3a zákona o významné tržní síle ani možné porušení povinnosti sjednat způsob postoupení pohledávky, který se řídí příslušnými ustanoveními občanského zákona, nepředstavují možné zneužití významné tržní síly, nepředstavují tím spíše závažné zneužití významné tržní síly ve smyslu § 6 odst. 2 zákona. Z tohoto důvodu se Úřad v rámci tohoto řízení v otázce možného porušení § 3a zákona o významné tržní síle nezabýval otázkou kvalifikace závažnosti zneužití významné tržní síly.
71. Jak již Úřad uvedl výše, v rámci správního řízení si dopisem ze dne 22. 5. 2017 vyžádal od některých dodavatelů působících na relevantním trhu informace podstatné pro problematiku kvalifikace zneužití významné tržní síly jako závažného. Vzhledem k tomu, že z odpovědí na uvedený dotaz vyplynulo, že zkoumaná smluvní klauzule byla sice účastníkem řízení sjednávána, její aplikace však byla relativně omezená, zejména nebylo zaznamenáno, že by účastník řízení vyžadoval po svých dodavatelích uhrazení smluvní pokuty ve výši 30 % z hodnoty jednostranně započtené, postoupené, zastavené či jinak zatížené pohledávky,¹⁹ dovedil Úřad, že se ani v této části jednání společnosti Hruška posuzovaného v tomto správním řízení nemohlo jednat o případ závažného zneužití významné tržní síly.
72. Vzhledem k těmto skutečnostem Úřad nekvalifikoval žádné z jednání účastníka řízení jako závažné zneužití významné tržní síly.

¹⁹ blíže k uvedenému ustanovení viz bod 20. tohoto rozhodnutí

c. Odstranění závadného stavu

73. Závazky, které účastník řízení navrhl podle § 6 odst. 2 zákona, jsou způsobilé odstranit závadný stav jen tehdy, jestliže navržené závazky směřují ke zdržení se jednání, ve kterém Úřad spatřuje možné porušení zákona o významné tržní síle, a to v celé šíři takového jednání, případně k odstranění důsledků takového jednání.
74. Na základě posouzení jednotlivých ustanovení obsažených v textu návrhu závazků Úřad dospěl k závěru, že závazky tak jak jsou obsaženy v přípisu účastníka řízení ze dne 13. 6. 2017 povedou k odstranění závadného stavu. Navržené závazky se vztahují na jednání, ve kterém Úřad spatřoval možné porušení § 4 odst. 1, 2 zákona o významné tržní síle jakož i na jednání, ve kterém Úřad spatřuje možné porušení § 3a zákona.
75. Závazek, resp. dodržení závazku účastníka řízení uzavírat nadále smlouvy s dodavatelem toliko v písemné podobě je způsobilý odstranit závadný stav spočívající ve sjednávání smluv mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem jinak než v písemné formě. Byť účastník řízení v posuzovaném návrhu závazků hovoří o uzavírání smluv s dodavatelem „v písemné podobě“ namísto přiléhavějšího označení „v písemné formě,“ Úřad z této formulace dovozuje jednoznačný závazek zdržet se uzavírání smluv s dodavatelem jinak než písemně.
76. Závazek účastníka řízení spočívající ve zdržení se sjednávání smluvního ustanovení, dle kterého je dodavatel *„oprávněn pohledávku za odběratelem jednostranně započíst, postoupit na 3. osobu, zastavit popř. jinak zatížit pouze s předchozím písemným souhlasem odběratele, přičemž pro případ porušení uvedeného ujednání bylo ve smlouvách stanoveno, že právní jednání učiněné v rozporu s tímto smluvním ujednáním je neplatné, a dále byla ve smlouvách pro případ porušení uvedeného ustanovení stanovena smluvní pokuta ve výši 30 % z jednostranně započtené, postoupené, zastavené či jinak zatížené pohledávky“*, a ve vyškrtnutí uvedeného smluvního ustanovení ze stávajících smluv je způsobilý odstranit závadný stav spočívající v možném porušení § 4 odst. 1, 2 zákona, tedy zneužití významné tržní síly sjednáváním uvedeného smluvního ustanovení. Tento závazek je rovněž způsobilý odstranit závadný stav spočívající v nedodržení povinnosti odběratele s významnou tržní silou sjednat způsob postoupení pohledávky, který se řídí příslušnými ustanoveními občanského zákona.

IX. Závěr Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

77. Ze všech výše uvedených skutečností dospěl Úřad v tomto konkrétním případě k závěru, že jsou kumulativně splněny podmínky pro přijetí závazků podle ustanovení § 6 odst. 2 a 3 zákona. Z tohoto důvodu uložil Úřad účastníku řízení, aby splnil závazek pro odstranění závadného stavu, který Úřadu navrhl, s tím, že splnění závazku obsaženého ve výroku I. tohoto rozhodnutí je účastník řízení společnost Hruška povinen doložit Úřadu tak, že nejpozději do 30. 11. 2017 informuje Úřad o plnění svých závazků, zejména Úřad informuje o používaných úpravách smluvních klauzulí vztahujících se k přijatým závazkům.
78. Úřad ovšem může v souladu s § 6 odst. 4 zákona znovu zahájit správní řízení, jestliže se prokáže, že

- a. se podstatně změnilly podmínky, které byly pro vydání rozhodnutí o přijetí závazků a zastavení řízení rozhodné,
 - b. účastník řízení jedná v rozporu se svými závazky, nebo
 - c. rozhodnutí bylo vydáno na základě nepravdivých nebo neúplných podkladů, údajů a informací.
79. Pro úplnost je třeba dodat, že nesplnění závazku podle § 6 odst. 2 zákona o významné tržní síle představuje pro odběratele s významnou tržní silou přešůpek ve smyslu ustanovení § 8 odst. 1 písm. b) zákona.

POUČENÍ

Proti tomuto rozhodnutí může účastník řízení dle § 152 odst. 1 a 4 ve spojení s § 83 odst. 1 a § 85 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů podat do 15 dnů od jeho doručení rozklad, o kterém rozhoduje předseda Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Rozklad se podává u Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Včas podaný a přípustný rozklad má odkladný účinek.

Otisk úředního razítka

JUDr. Petr Solský
místopředseda Úřadu

Obdrží

1.
JUDr. Pavel Zajíc
advokát v plné moci
Nad Porubkou 2355
708 00 Ostrava-Poruba

2.
Hruška spol. s r. o.
Na Hrázi 3228/1
723 00 Ostrava-Martinov

Vypraveno dne

viz otisk razítka na poštovní obálce nebo časový údaj na obálce datové zprávy